

HÀNH VI NGÔN NGỮ ĐIỀU KHIỂN CỦA GIÁO VIÊN TRÊN LỚP HỌC CẤP TIỂU HỌC

○ ThS. QUÁCH THỊ GẤM*

Diều khiển là hành vi của giáo viên (GV) đưa ra nhằm kích thích một hành động đáp lại không bằng lời của học sinh (HS). Theo nguồn tư liệu của chúng tôi, đây là một trong ba hành vi GV sử dụng thường xuyên trên lớp học nhằm hướng dẫn HS tham gia các hoạt động học tập (sau hành vi hỏi và phản hồi). Đặc thù ở cấp tiểu học, HS dễ phân tán, ý thức tập trung chưa cao, dung lượng kiến thức cần truyền đạt đến HS lại khá nhiều trong khi thời lượng của một tiết học chỉ khoảng 30 phút, GV luôn luôn phải đưa ra hành vi ngôn ngữ điều khiển để điều hành và hướng dẫn, lôi kéo HS tham gia vào các hoạt động học tập. Trên lớp học, GV sử dụng hành vi ngôn ngữ điều khiển nhằm thực hiện một số mục đích cụ thể dưới đây:

1. Yêu cầu HS tham gia các hoạt động học tập. Để hướng dẫn HS tham gia các hoạt động học tập trên lớp học, GV thường đưa ra những yêu cầu cho HS như ví dụ dưới đây:

1) **Yêu cầu HS tập trung, chú ý vào bài học**

(1) GV: *Bây giờ các em chú ý vào đây! Cả lớp chú ý nghe bạn sửa đúng hay sai nhé!* (giờ toán, lớp 5).

(2) GV: *Cả lớp mở sách! Tập trung vào đây, chú ý lấy que chỉ, chỉ từng chữ đọc theo cô để tránh nhầm lẫn nhé!* (giờ tập đọc, lớp 1).

2) **Yêu cầu HS tích cực tham gia xây dựng bài**

(3) GV: *Xin mời các bạn khác nào! Chú gọi mãi các bạn trên cô buồn lắm!* (giờ toán, lớp 4)

(4) GV: *Thế nhóm bạn khác. Cô mời nhóm bạn khác nào!* (giờ tập làm văn, lớp 2)

3) **Khích lệ HS tham gia vào hoạt động học tập**

(5) GV: *Bây giờ nhé! Cô thi đua giữa 3 tổ này. Tổ nào nói nhanh nhất thì tổ ấy thắng nhé. Số 73 và 76?*

HS: (Giơ tay)

GV: *À, các tổ rất nhiều bạn giơ tay. Cô mời bạn Lan Phương* (giờ toán, lớp 1).

(6) GV: *Cô xin giới thiệu với cả lớp hôm nay*

có cô Mai là cô giáo thực tập đến dự giờ lớp chúng ta để xem là các em cố gắng học, ngoan như thế nào và hăng hái phát biểu như thế nào. Đề nghị chúng ta nổ một tràng pháo tay nào! (giờ toán, lớp 3).

(7) GV: *Lớp mình có ý kiến gì không? Nào bạn Nam nào. Mạnh dạn lên!* (giờ đạo đức, lớp 4).

4) **Thúc giục HS tập trung suy nghĩ, tìm lời giải cho câu hỏi**

(8) GV: *Khẩn trương lên, hết giờ bây giờ (nhắc Vân Anh trên bảng). Chúng ta tóm tắt bằng kí hiệu nhé! Nào bạn Vân Anh nhanh tay lên một tí nào, hết giờ bây giờ* (giờ toán, lớp 5).

(9) GV: *Thân bài, nêu ý chính nào?*

Tùng: (Im lặng)

GV: *Khẩn trương lên!* (giờ tập làm văn, lớp 5).

2. **Điều chỉnh các hoạt động học tập của HS**

Trên lớp học, GV sử dụng khá nhiều hành vi ngôn ngữ điều khiển để điều chỉnh các hoạt động học tập của HS, từ đó giúp HS định hướng được câu trả lời.

(10) GV: *Dừng lại đã, nhận xét bài của bạn đã!* (Tập làm văn, lớp 2)

(11) HS: *Con thua cô trong câu: Sáng nay dưới trời thu mát mẻ, lũ trẻ...*

GV: (ngắt lời) *Không cần phải nhắc lại cả câu. Trạng ngữ là gì* (giờ tiếng Việt, lớp 4).

3. **Hướng dẫn HS cách thức tham gia các hoạt động học tập**

Trước mỗi hoạt động học tập trên lớp, GV thường dùng khá nhiều hành vi ngôn ngữ điều khiển cùng một lúc để hướng dẫn HS cách thức tham gia. Yêu cầu của GV đối với HS ở đây là chú ý lắng nghe và cố gắng làm đúng theo hướng dẫn. Ví dụ, trước khi lớp thực hiện hoạt động đọc:

(12) GV: *Bây giờ cả lớp nghe cô đọc một lần xong rồi cả lớp tự rút ra cách đọc cho mình thật hay. Bài này chúng ta cần chú ý khi mà đọc đến những con bê đục thì chúng ta cần phải biểu*

* Viện Tư điển học và Bách khoa thư Việt Nam

hiện được tính cách của nó. Mà những con bê cái thì chúng ta chú ý, những con bê đực nhảy vọt... nên chúng ta cần phải đọc với tốc độ nhanh hơn một chút. Đúng không nào! (Tập đọc, lớp 2).

Trước khi lớp thực hiện hoạt động thảo luận theo nhóm:

(13) GV: Các em hãy cùng nhau nghĩ và nêu thêm con đường xem con đường nào mà các em thấy đi an toàn nhất. Không có trong vở đạo đức vậy các em hãy nghĩ xem. Đi như thế nào để đảm bảo an toàn nhất, đảm bảo tuyệt đối tính mạng của chúng ta, tránh tai nạn rủi ro, đúng không? Vậy thì bây giờ chúng ta hãy thảo luận. Nhóm Lại Trạch hãy cùng nhau thảo luận. Nhóm Từ Hồ chia thành nhóm ở trên làng và nhóm ở Xóm Trại. Sau đây chúng ta sẽ thảo luận. Lại Trạch làm 2 nhóm đi. Thời gian thảo luận là 5 phút đấy nhớ! An toàn khi đi học? Như thế nào gọi là an toàn?... Mỗi nhóm bầu ra một nhóm trưởng nhớ. Mỗi người phải đưa ra ý kiến. Thời gian là 5 phút đấy nhé (Đạo đức, lớp 4).

Ngoài ra hành vi ngôn ngữ điều khiển cũng được GV thường xuyên sử dụng ở trong quá trình của mỗi hoạt động học tập nhằm cung cấp kịp thời cho HS khung quy chiếu rõ ràng, giúp HS nắm được yêu cầu bài học.

(14) GV: Viết số chúng ta phải viết thẳng cột cho nó đẹp, trình bày số thật ngắn gọn (Toán, lớp 1).

(15) GV: Ghi ra nháp nhớ. Đùng vội làm bài vào vở nhớ vì tí nữa nếu mà mình sai thì cô giáo sửa thì các em sẽ ghi kiểu gì? (Khoa học, lớp 4).

Như vậy, điều khiển bằng ngôn ngữ là hành vi được GV sử dụng thường xuyên trên lớp học nhằm điều chỉnh, hướng dẫn HS cách tham gia các hoạt động học tập. Những chỉ dẫn này có vai trò tích cực trong việc giúp HS hiểu và nắm rõ được các yêu cầu của bài học, từ đó các em có thể trả lời tốt câu hỏi của GV trong quá trình tiếp nhận kiến thức.

***

Với mục tiêu đổi mới PPDH, phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo của HS, việc sử dụng hành vi ngôn ngữ điều khiển trên lớp học là rất cần thiết, không những tạo nên không khí sôi nổi, hào hứng mà còn xóa bỏ dần tính thụ động, nhút nhát ở HS, động viên, khuyến khích được các em tích cực tham gia vào các hoạt động học tập. GV tăng cường các hành vi điều khiển nhưng cũng cần sử dụng chúng một cách khéo léo, linh hoạt, phù hợp với khả năng nhận thức và tâm lí HS tiểu học, tránh gây ra sự căng thẳng, áp lực đối với các em.

Ngày nay, bên cạnh ngôn ngữ là phương tiện quan trọng nhất để truyền đạt kiến thức, GV còn được bổ trợ các phương tiện giảng dạy khác như sách giáo khoa, bản đồ, đồ vật minh họa, thậm chí là các phương tiện hiện đại như máy tính... nhằm mang lại sự đa dạng trong hoạt động giảng dạy và tạo nên những hoạt động học tập khác nhau. Tuy nhiên, để đạt được điều này, GV phải có nhiều chỉ dẫn rất cụ thể, rõ ràng, dễ hiểu về các yêu cầu cũng như cách thức tham gia vào các hoạt động học tập thông qua việc sử dụng các hành vi điều khiển. Với những chỉ dẫn như vậy, chắc chắn HS sẽ không còn lúng túng trong việc thực hiện các yêu cầu của GV, sự tương tác GV-HS diễn ra nhịp nhàng, các hoạt động học tập diễn ra trôi chảy, góp phần tạo nên thành công của giờ học.

Ngoài ra, hành vi ngôn ngữ điều khiển của GV cần được sử dụng phối hợp với các hành vi khác trong suốt tiết học nhằm tạo nên các chiến lược sử dụng ngôn ngữ phù hợp và hiệu quả. □

Tài liệu tham khảo

1. Đỗ Hữu Châu. **Đại cương ngôn ngữ học**, tập 2. NXB Giáo dục, H. 2001.
2. Ngô Thị Thu Dung. "Nhận biết, đo đạc và đánh giá mức độ tích cực học tập của học sinh tiểu học trong giờ lên lớp". *Tạp chí Giáo dục*, tr. 14, số 14/2001.
3. Quách Thị Gấm. *Ngôn ngữ giảng dạy của giáo viên trên lớp học ở bậc tiểu học và sự khác biệt giới*. Luận văn thạc sĩ Ngôn ngữ học. Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, ĐHQG Hà Nội, 2010.
4. Trần Bá Hoàn. "Những đặc trưng của phương pháp dạy học tích cực". *Tạp chí Giáo dục*, tr. 26, số 2/2002.

Ngày 31/3/2011, Báo Khoa học và Đời sống tổ chức tọa đàm **VẬT LÝ CƠ HỌC CỦA VIỆT NAM CÓ ĐI TRƯỚC THẾ GIỚI?**. Tại buổi tọa đàm, ông Nguyễn Văn Thường - hội viên Hội Vật lý Việt Nam - đã trình bày một số vấn đề chính trong công trình

NCKH của mình: "*Những phát hiện mới về cơ học và vật lý có liên quan đến một số giáo trình cơ bản tại Hà Nội - Việt Nam (1965-2011)*".

Theo ông Thường, cho đến nay, các nhà khoa học chưa ai đưa ra được lí thuyết để bác bỏ công trình nghiên cứu trên; các sách vật lý cơ học trong chương trình phổ thông và ĐH có những sai lầm, trái ngược với thực nghiệm, và đây chính là nguyên nhân gây ra những vụ sụp đổ cầu cống, nhà cửa nhiều năm qua. Mới đây, *Nguyên lí độc lập*, một trong những nguyên lí quan trọng nhất trong công trình nghiên cứu của ông, đã được đưa vào sách *Cơ học 1* dạy cho HS giỏi THPT trên toàn quốc.

Tại buổi tọa đàm, các nhà khoa học đều thống nhất rằng chưa có đủ cơ sở để khẳng định những phát hiện nói trên của ông Nguyễn Văn Thường có đi trước thế giới hay không. Vì vậy, cần có những hướng đi cụ thể để sớm giải đáp vấn đề này.

ĐIỀU HUYỀN